HANDLEIDING

VOOR DE LEERKRACHT

Lespakket

Parlementaire democratie

Voor groep 7 en 8

Leuk dat je met jouw klas aan de slag gaat met het lespakket van de Derde Kamer!

In deze leskoffer staat de parlementaire democratie centraal. Aan de hand van vrolijke video's maken de leerlingen via Sita, Max en Tijn kennis met de manier waarop onze democratie en de politiek in Nederland werkt en hoe leerlingen daar zelf invloed op kunnen uitoefenen.

Het lespakket is ontwikkeld voor groep 7 en 8, maar ook goed uit te voeren in andere groepen, bijvoorbeeld de brugklas van het praktijk-onderwijs of bepaalde niveaus van het VSO.

Kijk vooral naar wat bij jouw leerlingen past.

Op derdekamer.nl vind je per les een interactieve pagina die jou en de klas via het digibord door de stappen van de les heen begeleidt.

De lessen zijn telkens op dezelfde manier opgebouwd:

- Startvideo
- Opdrachten in het werkboekje
- Verdiepende video
- Verwerkingsopdrachten in het werkboekje
- Extra: verdiepende opdrachten en printbare werkbladen

Alle lessen starten met het bekijken van een video. In de video wordt al veel uitgelegd. Als je denkt dat het voor jouw leerlingen prettig werkt, kun je hen ook opdracht 1 laten maken tijdens het kijken van de video. Dat zorgt er mogelijk voor dat ze gerichter kijken.

Les 1 Wie is de baas?

Korte samenvatting van de video:

Sita legt uit dat in onze democratie niet de Koning, maar het volk de baas is. Dat staat in onze Grondwet, geschreven door Thorbecke. In Nederland kiest het volk de volksvertegenwoordigers in de Tweede Kamer. Zij controleren namens het volk de ministers in het kabinet. Tot slot legt Sita uit wat de Eerste Kamer is en wat politieke begrippen zoals coalitie en oppositie betekenen.

Opdracht 1 Woordenmix

Politiek – Alle plannen en regels voor een land en hoe we daarover beslissen.
Minister-president – De leider van het kabinet.
Kabinet – Het team van ministers en staats-secretarissen.
Troonrede – De toespraak van de Koning waarin alle nieuwe plannen en regels voor Nederland staan.
Minister – Iemand die lid is van het kabinet en verantwoordelijk is voor een bepaald onderwerp.
Tweede Kamer – De 150 volksvertegenwoordigers die gekozen zijn door het volk.
Democratie – Het volk is de baas en mag kiezen welke mensen de politieke beslissingen nemen.
Debat – Een discussie tussen Kamerleden en een minister of staatssecretaris over een bepaald onderwerp.
Wet – Een regel die voor iedereen in Nederland geldt.
Coalitie – De politieke partijen die met elkaar samenwerken en het kabinet vormen.

Opdracht 2 Wat betekent democratie?

Deze werkvorm is bedoeld om leerlingen de begrippen op een hoger abstractieniveau te laten toepassen. Er is geen goed of fout. Het gaat om de manier waarop leerlingen hun keuze beargumenteren en de gekozen begrippen in verband met elkaar gebruiken. Hieronder staan een aantal mogelijke antwoorden. Andere combinaties zijn ook mogelijk.

2a **Mogelijke antwoorden rijtje 1**
Democratie, Volk, Verkiezingen, Politiek, Partijen

Politiek hoort er niet bij. De andere begrippen horen bij elkaar, want bij **verkiezingen** kiest het **volk** welke politieke **partijen** veel stemmen krijgen. Dat heet **democratie**, het volk mag kiezen wie er plannen gaan maken voor het land.

Verkiezingen hoort er niet bij. De andere begrippen horen bij elkaar, want in een **democratie** heb je mensen in het parlement. Zij horen bij een politieke **partij** en maken namens het **volk** plannen en regels voor ons land. Dat heet **politiek**.

Mogelijke antwoorden rijtje 2
Rechters, Ministers, Wetten maken, Tweede Kamer, Debat

Rechters hoort er niet bij. De andere begrippen horen bij elkaar, want **ministers** en de **Tweede Kamer** voeren **debat** en mogen samen **wetten maken**.

Wetten maken hoort er niet bij. De andere begrippen horen bij elkaar, want **rechters**, **ministers**, de **Tweede Kamer** en **debat** zijn of bestaan allemaal uit mensen.

2b Eigen invulling van de leerlingen.

Opdracht 3 Wat doet een Tweede Kamerlid?

3a

8.30 uur	A	Mailtjes beantwoorden
10.00 uur	E	Fractievergadering
12.30 uur	G	Lunch met leraren van basisschool de Springplank
14.00 uur	C	Vragen stellen aan de minister van Onderwijs, Cultuur & Wetenschap
15.00 uur	D	Stemmen over een salarisverhoging voor leraren
16.00 uur	B	Interview met journalist Marleen de Rooy
19.00 uur	F	Pizza eten met bezorgde ouders van Stichting 'Elke dag Dezelfde Leerkracht'

3b Eigen invulling van de leerlingen.

Opdracht 4 De schatkist van Nederland

Tip **Bespreek van tevoren met de leerlingen wat ieder onderdeel betekent. Zo weten ze waar ze geld aan uitgeven.**

4a Eigen invulling van de leerlingen.

4b Eigen invulling van de leerlingen.

4c Eigen invulling van de leerlingen.

4d Eigen invulling van de leerlingen.

Vertel dat politieke partijen het eens moeten worden over de plannen en de verdeling van het geld. Het komt eigenlijk nooit voor dat één partij zomaar al haar plannen kan uitvoeren. Ze moeten altijd met andere partijen samenwerken.

Tip **Het is leuk om de leerlingen de echte begroting van Nederland te laten zien. Waar gaat het meeste geld naartoe? Scan deze QR-code voor de miljoenennotaposter.**

Opdracht 5 Verschil tussen de Eerste en Tweede Kamer

5a

Kenmerk	Eerste Kamer	Tweede Kamer
Mag nieuwe wetten bedenken, wetten aanpassen en wetten goedkeuren of afkeuren		X
Mag alleen wetten goedkeuren of afkeuren	X	
150 leden		X
75 leden	X	
Wordt direct gekozen door het volk		X
Wordt indirect gekozen door Provinciale Staten	X	
Hoort bij plattegrond A		X
Hoort bij plattegrond B	X	

5b Tweede Kamer – **76 stemmen**
Eerste Kamer – **38 stemmen**

5c **Coalitie**

5d **Oppositie**

Extra opdracht 6 Spreek met de mensen in het land

Deze extra opdracht is te downloaden via **derdekamer.nl/extra**.

6a Voorbeelden van vragen:
● Zijn er zaken waar jij je zorgen over maakt in Nederland? ● Wat merk je hiervan in je dagelijks leven? ● Wat moet of kan de politiek hier volgens jou aan doen? ● Wanneer zou het opgelost zijn?

6b Eigen invulling van de leerlingen.

6c Eigen invulling van de leerlingen.

6d Mogelijk antwoorden: vragen stellen aan de minister, zelf een wetsvoorstel maken, met een journalist spreken om aandacht te vragen voor dit onderwerp.

Les 2 Van plan naar wet

Extra opdracht 7 Koppel ministers aan hun ministerie

Deze extra opdracht is te downloaden via **derdekamer.nl/extra**.

Minister-president en Minister van Algemene Zaken
Naam: **Rob Jetten**
Partij: **D66**

Minister van Defensie
Naam: **Dilan Yeşilgöz**
Partij: **VVD**

Minister van Onderwijs, Cultuur & Wetenschap
Naam: **Rianne Letschert**
Partij: **D66**

Minister van Volksgezondheid
Naam: **Sophie Hermans**
Partij: **VVD**

Minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening
Naam: **Elanor Boekholt-O'Sullivan**
Partij: **D66**

Minister van Buitenlandse Zaken
Naam: **Tom Berendsen**
Partij: **CDA**

Ik ben minister van: Eigen invulling
Naam: **Eigen invulling**
Partij: **Eigen invulling**

Ik ben minister van: Eigen invulling
Naam: **Eigen invulling**
Partij: **Eigen invulling**

Let op: De verdeling van de ministerposten kan wijzigen. Kijk op **www.rijksoverheid.nl/regering/bewindspersonen** voor de actuele verdeling.

Korte samenvatting van de video:
Sita legt uit hoe een wet tot stand komt: van het bedenken van de wet door de minister tot aan de handtekening van de Koning. En dat de Eerste en Tweede Kamer de baas zijn, omdat zij over het plan moeten stemmen. Verder legt Sita uit dat de leden van de Tweede Kamer nog meer mogen doen, zoals zelf wetten bedenken en moties indienen.

Opdracht 1 Van probleem naar oplossing

F Er is een probleem
E De minister bedenkt een plan om smartphones tot 14 jaar te verbieden
D De Tweede Kamer stemt over het plan
A De Eerste Kamer stemt over het plan
C De Koning en de minister zetten een handtekening
B De minister gaat de wet uitvoeren

Opdracht 2 Jullie eigen wetsvoorstel

2a Eigen invulling van de leerlingen.

2b Eigen invulling van de leerlingen.

2c Eigen invulling van de leerlingen.

2d Eigen invulling van de leerlingen.

Opdracht 3 Stemmen

Eigen invulling van de leerlingen.
Laat de leerlingen hun wetsvoorstellen en argumenten aan de klas voorlezen. Laat de klas vervolgens stemmen voor het wetsvoorstel waar ze straks over willen debatteren.

Opdracht 4 Debatteren

De klas gaat in twee of vier groepen met elkaar in debat over het bij opdracht 3 gekozen wetsvoorstel. Kies zelf welke vorm het beste bij jouw leerlingen past.

Voorbereiding: Verdeel de groep in een even aantal groepen (fracties). Geef de helft van de groepjes de opdracht om argumenten vóór de stelling te bedenken. De andere groepjes moeten tegen-argumenten bedenken. Zorg ervoor dat de klas in een debatopstelling staat, waarbij de voor- en tegenstanders tegenover elkaar staan.

Debat: Leg vooraf de debatregels uit. Die staan ook in het werkboekje van de leerlingen. Start het debat door eerst iemand van de voorstanders het woord te geven. Daarna krijgen om en om de voor- en tegen-standers het woord. Daag de leerlingen uit op elkaar te reageren en/of argumenten te weerleggen, in plaats van een nieuw argument in te brengen.

Stemming: Vraag na het debat wie er voor het wetsvoorstel is. Is de meerderheid voor? Dan is het wetsvoorstel aangenomen
.

Doe mee aan het finaledebat van de Derde Kamer!

Wil jij met jouw klas naar Den Haag om te leren debatteren als een pro? Stuur ons een verslag, filmpje of fotorapportage van jullie debat. Stuur jullie inzending vóór 1 december 2026 naar redactie@derdekamer.nl en maak kans op een dagje Den Haag en deelname aan het Derde Kamer-finaledebat in de Eerste en Tweede Kamer!

Opdracht 5 Politieke Power!

Wetsvoorstel voor een verplichte puppy-cursus
Recht van initiatief (zelf een wetsvoorstel maken)

Ongeregeldheden tijdens de jaarwisseling
Vragenrecht (vragen stellen aan de minister of staatssecretaris)

Leeftijdsgrens smartphones in wetsvoorstel verhogen
Recht van amendement (een wetsvoorstel van de minister aanpassen)

Extra opdracht 6 Wie Doet Wat?-QUIZ

Deze extra opdracht is te downloaden via **derdekamer.nl/extra**.

1 **C**
2 **B**
3 **C**
4 **C**
5 **D**
6 **B**
7 **B**
8 **A**
9 **D** (Ook **B** is juist, want de leden van de Eerste Kamer zijn wel indirect gekozen door het volk. Leerlingen die daarover hebben nagedacht, hebben wel heel goed opgelet!)

Les 3 Verkiezingen

Korte samenvatting van de video:

Sita legt uit dat een belangrijk onderdeel van een democratie is dat er verkiezingen zijn: het kiezen van volksvertegenwoordigers. Sita legt uit wat daar allemaal bij komt kijken en wat je nodig hebt om te stemmen. Ook legt ze uit dat na een verkiezing de formatie begint en hoe uiteindelijk het nieuwe kabinet wordt geïnstalleerd.

Extra materiaal:

- **Opdracht 3: voor ieder groepje een leeg A3-vel + kleurpotloden en stiften**

Opdracht 1 Iedere stem telt

1a In een democratie is het volk de baas. Maar we kunnen moeilijk met miljoenen mensen tegelijk beslissingen nemen. Daarom kiezen we mensen die dat voor ons doen: volksvertegenwoordigers. Dat doen we tijdens verkiezingen. Op die manier hebben we dus invloed op de beslissingen die worden genomen.

1b Je bent 18 jaar of ouder, je hebt een Nederlands paspoort en er komt binnenkort een verkiezing aan.

D Je krijgt een stempas in de brievenbus
A Op verkiezingsdag ga je naar een stembureau bij jou in de buurt
F Je identiteitskaart, paspoort of rijbewijs wordt gecontroleerd
C Je krijgt een stembiljet
E Je gaat het stemhokje in. Je kleurt het rondje rood voor de kandidaat op wie jij wilt stemmen
B Je vouwt het stembiljet op en doet hem in de stembus

Gefeliciteerd, Je hebt gestemd! Volg jij vanavond ook het nieuws over de uitslag?

Opdracht 2 Jouw politieke standpunten

Eigen invulling van de leerlingen.

Opdracht 3 Een politieke partij oprichten

Help de leerlingen om groepjes te vormen die min of meer dezelfde standpunten hebben. Uiteindelijk moet er een even aantal groepjes zijn om opdracht 4 te kunnen doen.

3a Eigen invulling van de leerlingen.

3b Eigen invulling van de leerlingen.

3c Eigen invulling van de leerlingen.
Deel aan ieder groepje een leeg A3-vel + kleurpotloden en stiften uit.

3d Eigen invulling van de leerlingen.

3e Eigen invulling van de leerlingen.

Opdracht 4 Een regeerakkoord schrijven

4a Eigen invulling van de leerlingen.

4b Eigen invulling van de leerlingen.

4c Eigen invulling van de leerlingen.

Tip **Bespreek met de leerlingen na of ze denken dat de onderhandelingen in het echt ook zo gaan. Bekijk daarna een video van het Jeugdjournaal over kabinet-Jetten: Uitgezocht: de pizzaplannen van de nieuwe regering.**

Les 4 Invloed uitoefenen

Extra opdracht 5 Democratie of dictatuur?

Deze extra opdracht is te downloaden via **derdekamer.nl/extra**.

Democratie

- Mensen mogen zeggen dat ze het niet eens zijn met de regering.
- Er zijn verkiezingsposters van verschillende partijen.
- Stemmen is geheim, niemand ziet wat jij kiest.
- Iedereen krijgt één stem, en elke stem telt even zwaar.
- Mensen mogen een nieuwe politieke partij oprichten.
- Burgers mogen vragen stellen aan politici.
- De politiek luistert naar wat burgers willen.

Dictatuur

- Er is maar één partij waar je op mag stemmen.
- Tijdens de verkiezingen kun je niet op de sociale media.
- Burgers mogen niet bij het tellen van de stemmen aanwezig zijn.
- Wie protesteert tegen de uitslag van de verkiezingen wordt opgepakt.
- Je mag niet meedoen aan verkiezingen als je kritiek hebt op de minister-president.
- Mensen worden betaald om voor een bepaalde kandidaat te stemmen.

Korte samenvatting van de video:

Max ontdekt dat er plannen zijn om het voetbalveldje af te breken en wil hier iets tegen doen. Sita legt uit hoe je invloed kunt uitoefenen op de politiek, zelfs als je nog niet mag stemmen. Bijvoorbeeld door te demonstreren of de media op te zoeken, want journalisten zijn heel belangrijk in de democratie. Maar niet alles in de (sociale) media is even betrouwbaar, dus het is belangrijk om te herkennen of nieuws echt is of nep.

Extra materiaal

- **Opdracht 5 (extra): voor ieder groepje één journalist-opdrachtkaartje.**

Opdracht 1 Hoe oefen je invloed uit?

1a Eigen invulling van de leerlingen.

1b Stemrecht. Daarmee bepaal je wie onze volksvertegenwoordigers worden.

Opdracht 2 Kom in actie

2a Eigen invulling van de leerlingen.

2b Eigen invulling van de leerlingen.

2c Eigen invulling van de leerlingen.

2d Eigen invulling van de leerlingen.

Opdracht 3 Naar de rechter stappen

Tip **Je kunt eventueel eerst de begrippen bespreken met de leerlingen voordat zij aan de slag gaan met opdracht 3a.**

3a

Eerste en Tweede Kamer	**Wetgevende macht**
Ministers	**Uitvoerende macht**
Rechters	**Rechtsprekende macht**

3b Grondrechten, onafhankelijke rechter, journalisten, persvrijheid, verdeling van de macht, controleren, wetten en advocaat horen allemaal bij het begrip democratische rechtsstaat.

Opdracht 4 Is het echt of is het nep?

4a Journalisten worden de 'waakhond van de democratie' genoemd omdat ze goed opletten wat Eerste en Tweede Kamerleden en de ministers en staatssecretarissen allemaal doen. Ze stellen kritische vragen en als er iets mis is, schrijven ze erover in de krant of vertellen ze erover op de radio of in het journaal. Zo zorgen journalisten ervoor dat iedereen goed weet wat er speelt. En als we weten dat iets niet goed gaat, kunnen we er wat aan gaan doen. Zo blijft de democratie goed en eerlijk werken.

3b Bij de besprekingen van ieder nieuwsbericht moet de volgende kern naar voren komen:

Politici: 'TikTok is te verslavend, kan een grote boete krijgen' – ***NOS Jeugdjournaal***
Dit nieuwsbericht is betrouwbaar, omdat het controleerbare feiten bevat, verwijst naar onderzoek en van een betrouwbare bron (de NOS) komt. Het is neutraal geschreven en probeert de lezer niet te beïnvloeden.

Eindmusical groep 8 steeds professioneler: "Alles moet kloppen" – ***Nieuwspaal***
Dit bericht is niet betrouwbaar, omdat het grappig bedoeld is en niet echt feiten geeft. Nieuwspaal is geen betrouwbare bron, het heeft niet als doel om serieus nieuws te brengen, maar om te vermaken.

Aan de doorstroomtoets én de schooladviezen mankeert veel, en er is één hoofdschuldige – ***De Volkskrant***
Dit bericht komt van een betrouwbare bron (De Volkskrant). Het gaat hier echter niet om nieuws, maar om een opinieartikel: de schrijver wil de lezer overtuigen. Het bevat wel enkele feiten, maar is niet neutraal en laat weinig andere standpunten zien.

Extra opdracht 5 Persvrijheid

Deze extra opdracht is te downloaden via **derdekamer.nl/extra**.

5a Eigen invulling van de leerlingen

Geef de groepjes wat voorbereidingstijd. Bespreek iedere opvoering na. Uit welk land kwamen de journalisten en wat was hun beperking?

5b Mogelijke antwoorden:

Kritisch naar nieuwsberichten kijken, nepnieuws niet delen, (mensen overtuigen om te) stemmen op partijen die opkomen voor persvrijheid, met familie en vrienden praten over berichten die je tegenkomt.